



กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์
Department of Medical Sciences

การศึกษาคุณภาพของใบมะกา

ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ ๓ นครสวรรค์ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

มะกา มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Bridelia ovata* Decne อยู่ในวงศ์ Euphorbiaceae มีชื่อตามภาษาท้องถิ่น เช่น กอง ก้องแกบ มาดกา มัดกา สำเหล้า มะกาดัน มะกาเป็นไม้ยืนต้น สูง ๕ - ๑๐ เมตร ลำต้นเรียบ ใบเดี่ยว เรียงสลับในระนาบเดียวกัน รูปวงรีหรือรูปไข่กลับ กว้าง ๓ - ๘ ซม. ยาว ๘ - ๒๑ ซม. หลังใบสีเขียวอ่อน ท้องใบสีจางกว่า ก้านใบสั้นและโป่งพองออกดอกช่อเป็นกระจุกที่ซอกใบตามกิ่ง แยกเพศ อยู่ในช่อเดียวกัน ผลเป็นผลสดค่อนข้างกลม

ตำรายาไทยใช้เป็นยาระบายอย่างอ่อน โดยใช้ใบแห้งหรือใบสดบึงพอกรอบ ทดลองฤทธิ์ระบายกับผู้ป่วยท้องผูก โดยใช้ใบแห้งขนาด ๑.๕ - ๒ กรัม ชงกับน้ำเดือด แช่ไว้นาน ๑๐ - ๒๐ นาที ต้มก่อนนอน พบว่าได้ผลดี อาการข้างเคียงคือ ปวดท้อง คลื่นไส้ เนื่องจากยังไม่มีข้อกำหนดคุณภาพของมะกาในตำรามาตรฐานยาสมุนไพรไทย การศึกษาเอกลักษณ์ทางพฤกษเคมี ตรวจสอบสมบัติทางเคมีและกายภาพเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำข้อกำหนดมาตรฐานสำหรับการควบคุมคุณภาพของมะกาในประเทศไทย ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ผลิตยาจากสมุนไพรและผู้บริโภค

ผลการศึกษาใบมะกาที่เก็บจากแหล่งธรรมชาติในแต่ละภาคของประเทศไทย จำนวน ๑๐ แหล่ง มาตรวจสอบคุณภาพทางเคมี พบว่ามีปริมาณสารสกัดด้วยแอลกอฮอล์ (ร้อยละ ๙๕) ปริมาณสารสกัดด้วยน้ำ ปริมาณความชื้น ปริมาณเถ้ารวม และปริมาณเถ้าที่ไม่ละลายในกรด คิดเป็นร้อยละ (ค่าเฉลี่ย±ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน) ๑๐.๒ ± ๒.๗, ๑๖.๗ ± ๓.๕, ๖.๓±๐.๙, ๑๐.๕±๒.๐ และ ๑.๑±๐.๖ โดยน้ำหนัก ตามลำดับ ผลการศึกษานี้สามารถนำไปใช้ประกอบการพิจารณาจัดทำข้อกำหนดมาตรฐานทางเคมีและกายภาพของใบมะกาเพื่อประโยชน์ในการควบคุมวัตถุดิบเข้าตำรับยาต่อไป

